

ЛЕКЦІЯ №7

ЗДІЙСНЕННЯ ДЕРЖАВНОГО КОНТРОЛЮ У СФЕРІ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ ТА НЕБЕЗПЕЧНИМИ ХІМІЧНИМИ РЕЧОВИНАМИ

1. Державний контроль за поводженням із відходами.
2. Перевірка об'єктів щодо питань поводження з відходами.
3. Основні порушення у сфері поводження з відходами.
4. Державний контроль у сфері діяльності, пов'язаної з пестицидами й агрохімікатами.

1. Державний контроль за поводженням із відходами

У процесі людської діяльності утворюється багато відходів – речовин, матеріалів і предметів, що не мають подальшого використання та яких їх власник повинен позбутися шляхом утилізації чи видалення. Дії, спрямовані на запобігання утворенню відходів, рання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізацію, видалення, знешкодження й захоронення, а також контроль за цими операціями та нагляд за місцями видалення називаються поводженням із відходами.

Державний контроль і нагляд у сфері поводження з відходами здійснюють спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері поводження з відходами, інші спеціально уповноважені органи виконавчої влади у сфері поводження з відходами.

Первинний виробничий контроль у сфері поводження з відходами здійснюють у межах своєї компетенції виробники відходів.

Громадський контроль у сфері поводження з відходами здійснюють громадські інспектори з охорони довкілля.

Організаційно-економічні заходи щодо забезпечення утилізації відходів і зменшення обсягів їх утворення передбачають:

- лімітування обсягів утворення та розміщення відходів;
- встановлення нормативів плати та розміру платежів за розміщення відходів із диференціацією платежів залежно від рівня безпеки відходів та цінності території;
- надання суб'єктам підприємницької діяльності, які утилізують, зменшують обсяги утворення відходів та впроваджують у виробництво маловідходні технології, відповідно до законодавстві додаткових, кредитних та інших пільг;
- надання в установленому законодавством порядку податкових, кредитних та інших пільг суб'єктам підприємницької діяльності, які здають відходи як вторинну сировину та займаються збиранням і заготівлею таких відходів;
- визначення пріоритетів щодо фінансування за державним контрактом підприємств, що впроваджують маловідходні технології, обробляють і утилізують відходи;
- перегляд переліку відходів, щодо яких з урахуванням державних інтересів повинен установлюватися спеціальний режим стимулювання їх збирання, заготівлі та використання;

– цільове фінансування науково-дослідних робіт із конкретних проблем утилізації відходів і зменшення їх утворення;

– надання можливості залишити частину коштів від платежів на розміщення відходів на фінансування заходів щодо утилізації відходів та зменшення обсягів їх утворення відповідно до обґрунтованих інвестиційних проектів та програм;

– створення фондів для цільового фінансування заходів щодо утилізації відходів за рахунок добровільних внесків виробників відходів, їх власників, вітчизняних та іноземних суб'єктів господарської діяльності, окремих громадян, екологічного страхування тощо.

Усі небезпечні відходи за ступенем їх шкідливого впливу на навколишнє природне середовище та на життя й здоров'я людини відповідно до переліку небезпечних властивостей поділяються на класи й підлягають обліку.

Відповідний клас відходів визначається виробником відходів відповідно до нормативно-правових актів, що затверджуються спеціально вповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань екології та природних ресурсів за погодженням із державною санітарно-епідеміологічною службою України.

Суб'єкт господарської діяльності, у власності або в користуванні якого є хоча б один об'єкт поводження з небезпечними відходами, зобов'язаний:

– забезпечити запобігання забрудненню ними навколишнього природного середовища, а в разі виникнення такого забруднення – ліквідувати забруднення та його наслідки для навколишнього природного середовища та здоров'я людини;

– вживати заходи, спрямовані на запобігання аваріям, обмеження й ліквідацію їх наслідків та захист людей і навколишнього природного середовища від їх впливу;

– повідомляти про аварію, що сталася на зазначеному об'єкті, й про заходи, вжиті для ліквідації її наслідків, органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування та населення;

– забезпечувати експлуатацію зазначених об'єктів і перевезення небезпечних відходів із додержанням вимог природоохоронного законодавства;

– мати ліцензію на здійснення операцій у сфері поводження з небезпечними відходами;

– ідентифікувати об'єкти поводження з небезпечними відходами відповідно до Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки»;

– мати план локалізації та ліквідації аварії на об'єкті;

– мати декларацію безпеки;

– надавати інформацію про такі об'єкти відповідно до Закону України «Про об'єкти підвищеної небезпеки».

Перевезення небезпечних відходів дозволяється лише за наявності їх паспорта та ліцензії на поводження з ними й у порядку, визначеному законодавством про перевезення небезпечних вантажів.

Перевезення небезпечних відходів здійснюється за умови обов'язкового страхування цивільної відповідальності перевізника за збитки, які можуть завдатися ним під час перевезення, відповідно до закону.

Розміщення небезпечних відходів дозволяється лише в спеціально обладнаних місцях та здійснюється відповідно до ліцензійних умов щодо

поводження з небезпечними відходами. Провадження інших видів діяльності, не пов'язаної з поведженням із небезпечними відходами, на території, відведеній для їх розміщення, забороняється.

Підприємства, установи й організації – суб'єкти господарської діяльності, на території яких зберігаються небезпечні відходи, відносяться, відповідно до закону, до об'єктів підвищеної небезпеки. Відповідальність суб'єкта господарської діяльності, у власності або в користуванні якого є хоча б один об'єкт поведження з небезпечними відходами, за шкоду, яка може заподіюватися аваріями на таких об'єктах життю, здоров'ю, майну фізичних або юридичних осіб, підлягає обов'язковому страхуванню відповідно до закону. З метою запобігання або зменшення обсягів утворення відходів та стимулювання впровадження маловідходних технологій Кабінет Міністрів України, міністерства та інші центральні й місцеві органи виконавчої влади в межах своєї компетенції здійснюють:

- розроблення та впровадження науково обґрунтованих нормативів утворення відходів на одиницю продукції (сировини та енергії), виконання робіт і видання послуг, що регламентують їх кількісний та якісний склад, відповідно до передових технологічних досягнень;

- періодичний перегляд встановлених нормативів утворення відходів, спрямований на зменшення їх обсягів, із урахуванням передового вітчизняного й зарубіжного досвіду й економічних можливостей;

- встановлення на основі затверджених нормативів (питомих показників обсягів утворення відходів) лімітів на утворення відходів;

- розроблення системи поведження з імпортними пакувальними матеріалами й тарою;

- розроблення загальних вимог щодо поведження з побутовими відходами;

- розроблення системи інформаційного, науково-методичного забезпечення виробників відходів відомостями про технологічні й інші можливості зменшення обсягів утворення та утилізації відходів;

- запровадження відповідно до закону санкцій за перевищення лімітів на обсяги утворення та розміщення відходів.

З метою обмеження та запобігання негативному впливу відходів на навколишнє природне середовище та здоров'я людини забороняється:

- вести будь-яку господарську діяльність, пов'язану з утворенням відходів, без одержання від спеціально уповноважених органів виконавчої влади у сфері поведження з відходами лімітів на обсяги утворення та розміщення відходів;

- використовувати результати наукових досліджень, впроваджувати в практику винаходи, застосовувати нову техніку, імпортне устаткування, технології та системи, якщо вони не передбачають запобігання чи мінімізацію обсягів утворення відходів на всіх стадіях технологічного процесу, їх утилізацію та безпечне видалення;

- визначати місця розміщення підприємств, установок, полігонів, комплексів, сховищ та інших об'єктів поведження з відходами, проектувати та будувати регіональні й міжрегіональні комплекси оброблення, знешкодження,

утилізації та видалення відходів, якщо вони не відповідають екологічним та санітарно-гігієнічним вимогам;

- приймати рішення про розміщення й розвиток міст та населених пунктів без визначення технічних та інших заходів щодо створення умов для утилізації чи видалення побутових відходів;

- вводити в дію нові й реконструйовані підприємства та інші об'єкти, не забезпечені устаткуванням і технологіями для безпечного поводження з відходами, та в разі відсутності даних, необхідних для оцінки їх впливу на навколишнє природне середовище та здоров'я людини, згідно з установленим порядком;

- передавати чи продавати небезпечні відходи громадянам, підприємствам, установам та організаціям, якщо вони не забезпечують утилізації чи видалення цих відходів екологічно безпечним способом;

- залучати дітей і підлітків до організованого збирання відходів (як вторинної сировини), небезпечних для здоров'я;

- ввезення в Україну відходів з метою їх зберігання чи захоронення.

Зберігання та видалення відходів здійснюються відповідно до вимог екологічної безпеки та способами, що забезпечують максимальне використання відходів чи передавання їх іншим споживачам (за винятком захоронення).

На кожне місце чи об'єкт зберігання або видалення відходів складається спеціальний паспорт, в якому зазначаються найменування та код відходів (згідно з державним класифікатором відходів), їх кількісний та якісний склад, походження, а також технічні характеристики місць чи об'єктів зберігання чи видалення й відомості про методи контролю та безпечної експлуатації цих місць і об'єктів. Видалення відходів здійснюється відповідно до встановлених законодавством вимог екологічної безпеки з обов'язковим забезпеченням можливості утилізації чи захоронення залишкових продуктів за погодженням із державною санітарно-епідеміологічною службою України.

Зберігання та видалення відходів здійснюються в місцях, визначених органами місцевого самоврядування з урахуванням вимог земельного та природоохоронного законодавства, за наявності спеціальних дозволів, у яких визначено обсяги відходів відповідно до встановлених лімітів та умови їх зберігання.

Визначені для зберігання та видалення відходів місця чи об'єкти повинні використовуватися лише для заявлених на одержання дозволу відходів.

Забороняється несанкціоноване скидання й розміщення відходів у підземних горизонтах, на території міст та інших населених пунктів на територіях природно-заповідного фонду, на землях природооздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення, в межах водоохоронних зон та зон санітарної охорони водних об'єктів, в інших місцях, що може створювати небезпеку для навколишнього природного середовища та здоров'я людини.

Захоронення відходів у надрах допускається у виняткових випадках за результатами спеціальних досліджень із дотриманням стандартів і правил, передбачених законодавством України.

2. Перевірка об'єктів щодо питань поводження з відходами

У процесі перевірки об'єкта щодо питань утворення, розміщення та знешкодження відходів необхідно розглянути:

1. Наявність затверджених лімітів на розміщення відходів та відповідність їх фактичному обсягу, що утворюється на об'єкті за рік.

2. Наявність на об'єкті технічного паспорта промислових відходів, в якому повинні бути такі розділи:

- первинні дані про відходи;
- відомості про місце утворення відходів;
- характеристика відходів;
- відомості про існуючі та можливі технології переробки й використання відходів та інші.

3. Обстеження місць, де проводиться складування промислових відходів (на території об'єкта чи за його межами), та відповідність класу небезпеки наявних відходів.

4. Дотримання санітарних норм у місцях складування відходів. Перевірити способи тимчасового зберігання відходів на території об'єкта та відповідність класу небезпеки відходів, а саме:

- відходи 1-го класу небезпеки зберігаються в герметичній тарі (контейнери, бочки);
- 2-го класу – в закритій тарі (ящики, пластикові мішки);
- 3-го класу – в паперових мішках, пакетах, мішках з тканини;
- 4-го класу – відкрито (навалом, насипом).

Слід також розглянути паспорт полігона та наявні документи щодо відведення земельної ділянки під полігон промислових токсичних відходів (якщо він існує), їх погодження з природоохоронними й санітарними органами.

За наявності полігона для захоронення промислових токсичних відходів з'ясувати його відповідність класу небезпеки відходів. Якщо об'єкт не має полігону для захоронення відходів, перевірити наявність договорів із іншими установами на захоронення відходів. Необхідно перевірити наявність спостережних свердловин навколо полігона та періодичність відбору проб води з них; з'ясувати питання впливу полігона на забруднення підземних вод та відкритих водойм, наявність забруднення цих вод; перевірити відповідність автотранспорту, який займається перевезенням відходів у місця захоронення, класу небезпеки відходів, що перевозяться.

Крім цього, необхідно розглянути питання стану зберігання відпрацьованих люмінесцентних ламп і наявність договору на їх демеркуризацію.

3. Основні порушення у сфері поводження з відходами

Основні види порушень, що виявляються під час перевірки підприємств щодо виконання заходів для запобігання забрудненню навколишнього природного середовища токсичними відходами:

- відсутність затверджених і відповідним чином оформлених нормативів плати, розмірів платежів і лімітів на розміщення відходів;

– відсутність дозволу на складування, зберігання або розміщення відходів на визначених місцевими радами територіях у межах встановлених ними лімітів;

– відсутність на підприємстві технічного паспорта промислових відходів;

– порушення природоохоронних вимог за зберігання або розміщення промислових відходів та відповідність місця складування класу небезпеки наявних відходів;

– відсутність документів щодо відведення земельної ділянки під полігон промислових токсичних відходів та паспорта полігону, їх погодження з природоохоронними й санітарними органами;

– відсутність договорів із іншими установами на захоронення токсичних відходів, якщо підприємство не має свого полігона;

– транспортування промислових відходів із порушенням природоохоронних вимог; – відсутність або незадовільний технічний стан спостережувальних свердловин навколо полігона промислових токсичних відходів;

– відсутність або незадовільне ведення лабораторного контролю за впливом полігона на навколишнє середовище та обсягом і складом забруднювальних речовин;

– невиконання розпоряджень та приписів органів, які здійснюють державний контроль щодо запобігання забрудненню навколишнього середовища токсичними відходами.

Особи, винні в порушенні законодавства про відходи, несуть дисциплінарну, адміністративну, цивільну чи кримінальну відповідальність за:

– порушення встановленого порядку поводження з відходами, що призвело або може призвести до забруднення навколишнього природного середовища, прямого чи опосередкованого шкідливого впливу на здоров'я людини й економічних збитків;

– самовільне розміщення чи видалення відходів;

– порушення порядку ввезення в Україну, вивезення й транзиту через її територію відходів як вторинної сировини;

– невиконання розпоряджень і приписів органів, що здійснюють державний контроль та нагляд за операціями поводження з відходами та за місцями їх видалення;

– приховування, перекручення або відмову від надання повної та достовірної інформації за запитом посадових осіб і громадян, їх об'єднань стосовно безпеки утворення відходів та поводженні з ними, зокрема про їх аварійні скидання та відповідні наслідки;

– приховування перевищення встановлених лімітів на утворення та розміщення відходів;

– змішування чи захоронення відходів, для утилізації яких в Україні існує відповідна технологія, без спеціального дозволу спеціально уповноваженого органу виконавчої влади в галузі охорони навколишнього природного середовища;

– порушення правил ведення первинного обліку та здійснення контролю за операціями поводження з відходами;

- порушення строків подання й порядку звітності щодо утворення, використання, знешкодження та видалення відходів;
- невиконання вимог щодо поводження з відходами (під час їх збирання, перевезення, зберігання, оброблення, утилізації, знешкодження, видалення та захоронення), що призвело до негативних екологічних, санітарно-епідемічних наслідків або завдало матеріальної чи моральної шкоди;
- передання відходів із порушенням установлених правил зберігання, оброблення або видалення підприємствам чи організаціям, що не мають відповідного дозволу на проведення цих рацій;
- порушення встановлених правил і режиму експлуатації установок і виробництв із обробки й утилізації відходів, а також полігонів для зберігання чи захоронення промислових, побутових та інших відходів (сміттєзвалищ, шламосховищ, золо- відвалів тощо);
- виробництво продукції з відходів чи з їх використанням без відповідної нормативно-технічної та технологічної документації, погодженої в установленому порядку:
- недотримання умов ввезення відходів як вторинної сировини на територію України;
- несвоєчасне внесення платежів за розміщення відходів;
- порушення вимог безпечного перевезення небезпечних відходів.

Державний контроль за утворенням, розміщенням та утилізацією відходів – основа чистого довкілля, що, в свою чергу, є головним компонентом у формуванні здоров'я населення.

4. Державний контроль у сфері діяльності, пов'язаної з пестицидами й агрохімікатами

З кожним днем у народному господарстві використовується чимраз більше пестицидів та агрохімікатів. У разі їх неправильного або недбайливого використання може завдатися значна шкода довкіллю. Адже пестициди – це токсичні речовини, їх сполуки або суміші речовин хімічного чи біологічного походження, призначені для знищення, регуляції та припинення розвитку шкідливих організмів, унаслідок діяльності яких вражаються рослини, тварини, люди й завдається шкода матеріальним цінностям, а також знищуються гризуни, бур'яни, деревна, чагарникова рослинність, засмічуючі види риб. Не менш агресивні й агрохімікати – органічні, мінеральні й бактеріальні добрива, хімічні меліоранти, регулятори росту рослин та інші речовини, що застосовуються для підвищення родючості ґрунтів, урожайності сільськогосподарських культур і поліпшення якості рослинницької продукції.

Тому здійснення державного контролю у сфері діяльності, пов'язаній з пестицидами й агрохімікатами, тобто перевірка відносин, що пов'язані з державною реєстрацією, виробництвом, закупівлею, транспортуванням, зберіганням, торгівлею та безпечним для здоров'я людини й навколишнього природного середовища застосуванням пестицидів і агрохімікатів, визначає права й обов'язки підприємств, установ, організацій та громадян і набуває дедалі більшої актуальності.

Державна політика у сфері діяльності, пов'язаній з пестицидами й агрохімікатами, реалізується Кабінетом Міністрів України спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища, спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань аграрної політики, спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань охорони здоров'я та іншими органами виконавчої влади відповідно до їх компетенції.

Основними принципами державної політики у сфері діяльності, пов'язаної з пестицидами й агрохімікатами, є:

– пріоритетність збереження здоров'я людини й охорони навколишнього природного середовища відносно економічного ефекту від застосування пестицидів і агрохімікатів;

– державна підконтрольність їх ввезення на митну територію України, реєстрації, виробництва, зберігання, транспортування, торгівлі й застосування;

– обґрунтованість їх застосування;

– мінімалізація використання пестицидів за рахунок впровадження біологічного землеробства та інших екологічно безпечних, нехімічних методів захисту рослин;

– безпечність для здоров'я людини та навколишнього природного середовища під час їх виробництва й застосування за умови дотримання вимог, встановлених державними стандартами, санітарними нормами, регламентами та іншими нормативними документами;

– єдність державної політики щодо діяльності, пов'язаної з пестицидами, агрохімікатами.

Господарська діяльність у сфері виробництва пестицидів і агрохімікатів, оптової, роздрібної торгівлі пестицидами й агрохімікатами (регуляторами росту рослин) проводиться на підставі ліцензії в порядку, встановленому законом.

Ліцензії на виробництво пестицидів і агрохімікатів (тільки регуляторів росту рослин), оптову, роздрібну торгівлю пестицидами агрохімікатами (тільки регуляторами росту рослин) видають спеціально вповноважені центральні органи виконавчої влади, визначені Кабінетом Міністрів України.

Ведення балансу потреби надходження до України пестицидів і агрохімікатів здійснює спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань аграрної політики.

Координацію виробництва, закупівлі, обсягів і асортименту пестицидів і агрохімікатів здійснює спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань аграрної політики за погодженням зі спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань охорони здоров'я та спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища.

Увезення громадянами на митну територію України зареєстрованих пестицидів і агрохімікатів дозволяється в обсягах, необхідних для власного використання.

Екологічний ризик діяльності, пов'язаної з ввезенням на територію України пестицидів і агрохімікатів, їх транспортуванням та використанням,

підлягає обов'язковому страхуванню в порядку визначеному актами законодавства України.

Пестициди й агрохіміками, що використовуються в Україні, затаюються (упаковуються) й маркуються відповідно до чинного законодавства.

Кожна товарна одиниця повинна супроводжуватися рекомендацією щодо її застосування із зазначенням культур та об'єктів, оброблення яких призначено пестициди й агрохімікати, норм і кратності використання, термінів вичікування (для пестицидів), заборони та обмеження на застосування, способів і засобів знешкодження пестицидів та агрохімікатів, а також заходів безпеки під час роботи, заходів надання першої медичної допомоги в разі отруєння.

Розфасування пестицидів і агрохімікатів може здійснюватися лише за наявності дозволу його виробника або власника знака для товарів і послуг.

Пестициди й агрохімікати й тара іноземного виробництва, що ввозяться на територію України, повинні супроводжуватися даними про технологію їх знешкодження й утилізацію.

Сертифікація пестицидів і агрохімікатів на відповідність вимогам державних стандартів та інших нормативних документів зі стандартизації здійснюється в державній системі сертифікації УкрСЕПРО.

Транспортування, зберігання, застосування, утилізація, знищення та знешкодження пестицидів і агрохімікатів та торгівля ними здійснюються відповідно до вимог, встановлених чинним законодавством, санітарними правилами транспортування, зберігання й застосування пестицидів і агрохімікатів та іншими нормативними актами.

Особи, діяльність яких пов'язана з транспортуванням, зберіганням, застосуванням пестицидів і агрохімікатів та торгівлею ними, повинні мати допуск (посвідчення) на право роботи із зазначеними пестицидами й агрохімікатами. Порядок одержання такого допуску визначається Кабінетом Міністрів України.

Продаж населенню пестицидів і агрохімікатів здійснюється в дрібнофасованому вигляді та з обов'язковою наявністю інструкції щодо безпечного їх застосування.

Господарська діяльність у сфері зберігання та застосування пестицидів і агрохімікатів підлягає обов'язковому страхуванню, умови та порядок якого визначаються законодавством.

У разі застосування пестицидів і агрохімікатів здійснюється комплекс заходів відповідно до регламентів, встановлених для певної ґрунтово-кліматичної зони, з урахуванням попереднього агрохімічного обстеження ґрунтів, даних агрохімічного паспорт земельної ділянки (поля) й стану посівів, діагностики мінерального живлення рослин, прогнозу розвитку шкідників і хвороб.

Переліки пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні, зокрема для роздрібної торгівлі та для застосування авіаційним методом, затверджуються спеціально вповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища за погодженням із спеціально вповноваженим центральним органом виконавчої

влади з питань охорони здоров'я та спеціально вповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань аграрної політики.

Застосування пестицидів і агрохімікатів на землях природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення здійснюється відповідно до законодавства.

На території, що зазнала радіоактивного забруднення, а також у зонах надзвичайних екологічних ситуацій застосування пестицидів і агрохімікатів обмежується в порядку, визначеному спеціально вповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань аграрної політики.

У спеціальних сировинних зонах, призначених для вирощування продукції для дитячого й дієтичного харчування, пестициди агрохімікати застосовуються за спеціальними технологіями, які забезпечують одержання продукції, що відповідає санітарно-гігієнічним вимогам до дитячого та дієтичного харчування.

До компетенції спеціально вповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища у сфері діяльності, пов'язаної з пестицидами й агрохімікатами, належить:

- організація державних випробувань пестицидів і агрохімікатів вітчизняного й іноземного виробництва, формування й затвердження плану їх проведення;

- проведення державної екологічної експертизи матеріалів, поданих для реєстрації пестицидів і агрохімікатів;

- здійснення в установленому порядку державної реєстрації пестицидів і агрохімікатів;

- розробка та затвердження за погодженням із спеціально і вповноваженим центральним органом виконавчої влади з питань охорони здоров'я методик визначення відповідності пестицидів і агрохімікатів сертифікатам якості та методичних вказівок визначення вмісту залишкових кількостей пестицидів у воді, ґрунті та сільськогосподарської продукції;

- затвердження переліків пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні;

- видання дозволів на ввезення, виготовлення та використання дослідних партій незареєстрованих пестицидів і агрохімікатів державних випробувань та наукових досліджень, а також обробленого ними насінневого (посадкового) матеріалу;

- здійснення державного контролю за додержанням підприємствами, установами, організаціями всіх форм власності та громадянами норм і правил екологічної безпеки під час транспортування, зберігання, застосування, утилізації, знешкодження, знищення та захоронення пестицидів і агрохімікатів, зокрема не придатних або заборонених до використання, за вмістом залишкової кількості пестицидів, агрохімікатів та важких металів в атмосферному повітрі (крім повітря робочої зони), морських, поверхневих (крім поверхневих вод, призначених для сільськогосподарських потреб) та підземних водах, ґрунтах і землях природоохоронного призначення.

До компетенції спеціально вповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань аграрної політики у сфері діяльності, пов'язаної з пестицидами й агрохімікатами, належить:

- визначення потреби (обсягів та асортименту) в пестицидах і агрохімікатах, координація їх виробництва для внутрішнього ринку;
- погодження переліків пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні;
- здійснення державного контролю за вмістом залишкових кількостей пестицидів, агрохімікатів та важких металів у поверхневих водах, призначених для сільськогосподарських потреб, ґрунті на землях сільськогосподарського призначення, кормах, а також у сільськогосподарській продукції та сировині.

До компетенції спеціально вповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань охорони здоров'я у сфері діяльності, пов'язаної з пестицидами й агрохімікатами, належить:

- встановлення санітарно-гігієнічних вимог до транспортування, зберігання та застосування пестицидів і агрохімікатів;
- проведення державної санітарно-епідеміологічної експертизи планів державних випробувань пестицидів і агрохімікатів, матеріалів реєстрації пестицидів і агрохімікатів;
- погодження планів державних випробувань пестицидів і агрохімікатів та переліків пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні;
- здійснення державного нагляду за додержанням підприємствами, установами, організаціями всіх форм власності та громадянами державних санітарних норм і правил, гігієнічних нормативів безпечного виробництва, транспортування, зберігання, застосування пестицидів і агрохімікатів, за вмістом залишкової кількості пестицидів і агрохімікатів у харчових продуктах та продовольчій сировині, зокрема числі імпортованих, лікарських травах, водних об'єктах, воді, що використовується для господарсько-питного постачання, купання, спортивних занять, організованого відпочинку та з лікувальною метою, лікувальних грязях, ґрунтах, на землях населених пунктів, оздоровчого та рекреаційного призначення, у повітрі робочої зони;
- наукове обґрунтування та затвердження гігієнічних нормативів і регламентів безпечного застосування пестицидів і агрохімікатів;
- погодження дозволів на ввезення та застосування незареєстрованих пестицидів і агрохімікатів, а також дозволів на виготовлення та використання дослідних партій пестицидів і агрохімікатів вітчизняного виробництва;
- визначення переліку установ, які проводять токсиколого-гігієнічні (медико-біологічні) дослідження пестицидів і агрохімікатів;
- проведення арбітражних досліджень щодо токсиколого-гігієнічної оцінки пестицидів і агрохімікатів, умов їх безпечного застосування.

Охорона довкілля за використання пестицидів та агрохімікатів у всіх галузях народного господарства є важливим екологічним завданням.

Порушення законодавства про пестициди й агрохімікати тягне за собою цивільну, дисциплінарну, адміністративну або кримінальну відповідальність згідно з чинним законодавством.

Відповідальність несуть особи, винні у:

- приховуванні або перекрученні інформації, що могло спричинити або спричинило загрозу життю та здоров'ю людини, а також майну й навколишньому природному середовищу;

– недотриманні вимог стандартів, санітарних норм і правил та інших нормативних документів під час виробництва пестицидів, агрохімікатів і технічних засобів їх застосування;

– забрудненні пестицидами й агрохімікатами понад допустимі рівні сільськогосподарської сировини, кормів, харчових продуктів, ґрунту, води, повітря;

– порушенні регламентів та санітарних норм і правил транспортування, зберігання, торгівлі та застосування пестицидів і агрохімікатів;

– застосуванні пестицидів, агрохімікатів, технічних засобів, які не пройшли державних випробувань, реєстрації, перереєстрації;

– порушенні правил утилізації, знищення сільськогосподарської сировини й продовольчих продуктів, які не відповідають встановленим вимогам щодо вмісту пестицидів і агрохімікатів;

– невиконанні законних вимог посадових осіб, які здійснюють державний нагляд і контроль.

Законодавством України може встановлюватися відповідальність і за інші види порушень законодавства України про пестициди й агрохімікати.